

Крот Т. В., Панченко Ю. С., студентки магістратури,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Шуст Н. Б., д.соц.н., професор

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ НЕМАЙНОВИХ БЛАГ СУБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Згідно зі ст. 3 Конституції України [1] вищими соціальними цінностями визнається людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпека.

У розділі III ЦК України наведено поняття нематеріального блага, зокрема глава 15 ЦК дає його визначення через обсяг, тобто шляхом переліку тих об'єктів, які входять до групи нематеріальних благ. До особистих немайнових благ відноситься: здоров'я, життя, честь, гідність і ділова репутацію, ім'я (найменування), авторство, свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості. Зазначений перелік благ не є вичерпним, і тому об'єктами цивільних правовідносин можуть визнаватись і інші особисті немайнові блага [2].

Важливим аспектом щодо визначення правової природи вказаних благ є також і встановлення того впливу, який здійснює на них право. Беззаперечно, що дані блага існують незалежно від того, врегульовані вони правом чи ні. Однак визнання цих благ на рівні закону робить їх юридично значимими та відповідно знаходяться під охороною та захистом. Немайнові блага охороняються цивільним законодавством та при цьому така охорона може здійснюватися як шляхом закріплення за даним благом відповідного особистого немайнового права, так і без такого закріплення.

Особисті нематеріальні блага не можна відділити від особи і, відповідно, вони є невідчужуваними. З огляду на визначення суспільної пріоритетності людини та її внутрішнього світу окремі з особистих немайнових благ, наприклад, життя, здоров'я, честь і гідність, особиста недоторканість і безпека відносяться до вищих соціальних цінностей. Тобто всі інші блага, у тому числі й матеріальні, знаходяться в ієрархії соціальних пріоритетів нижче і є суспільними благами другого порядку. Це означає, що право повинно бути спрямоване, насамперед, на пріоритетне забезпечення саме цих особистих немайнових благ. В свою чергу, особисті немайнові відносини, тобто поза зв'язком з майновими, регулюються цивільним правом у повному обсязі без будь-яких обмежень.

Саме особисті немайнові правовідносини передують хрестоматійним для цивільного права майновим відносинам, що підкреслює важливість даного виду відносин у цивільно-правовій системі. Слід також зауважити, що особисті немайнові правовідносини, змістом яких є відповідні особисті

немайнові права, виникають щодо особистих немайнових благ, таких як життя, здоров'я, честь, гідність, ім'я тощо. Однак ці особисті немайнові блага не можуть регулюватися нормами права, оскільки вони є, переважно, природними благами (цінностями) й існують незалежно від того, врегульовані вони правом чи ні. Але внаслідок відповідної регуляції вони стають об'єктами певних особистих немайнових прав, що робить дані блага ще й юридично значимими.

Аналізуючи ст. 269 ЦК України, слід зазначити, що особисті немайнові права – це юридично гарантовані можливості, які довічно належать кожній фізичній особі за законом і характеризуються немайновістю та особистісністю. До особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи, відповідно до глави 21 ЦК України, слід відносити:

- право на життя;
- право на здоров'я;
- право на безпечне довкілля;
- право на свободу та особисту недоторканність;
- право на сім'ю, опіку, піклування та патронатне виховання.

Згідно з ч. 1 ст. 281 ЦК України кожна фізична особа має невід'ємне право на життя. Законодавець не визначає ні особистого немайнового блага «життя», ні самого «права на життя». Проте, аналізуючи чинне законодавство, можна дійти висновку, що під поняттям «право на життя» слід розуміти таке особисте немайнове право, яке об'єднує два основних аспекти: право на власне життя та право давати життя іншим.

Права і свободи людини, на які держава не може посягати, забезпечують кожній особі можливість бути самостійним суб'єктом суспільного життя. Згідно зі ст. 269 ЦК України особисті немайнові права належать кожній фізичній особі від народження за законом та не мають економічного змісту.

Особисті немайнові права тісно пов'язані з фізичною особою. Фізична особа не може відмовитися від особистих немайнових прав, а також не може бути позбавлена цих прав. Особистими немайновими правами фізична особа володіє довічно. Особисті немайнові права фізичної особи, які забезпечують соціальне буття людини, як автономної, індивідуальної, виникають з приводу благ (властивостей, якостей особи), у зв'язку з її місцем, цінністю в суспільстві, як істоти соціальної. Ці права є абсолютними, і межі їх здійснення окреслюються тільки правом іншої особи та моральними чинниками, виходячи з принципів справедливості, добра, рівності, гуманізму, милосердя, чесності тощо.

Література

1. Конституція України: Офіційний текст: Коментар законодавства про права та свободи людини і громадянина: навчальний посібник. – К.: Парламентське вид-во, 1999. – 544 с.

2. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар в 2 ч. Ч. 1 / За заг. ред. Я. М. Шевченко. – К.: Концерн «видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 704 с.

УДК 368:61(477) (043.2)

Курінна А. В., студентка магістратури,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Вишновецька С. В., д.ю.н., доцент

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Медичне страхування – це одна з форм особистого страхування, яка гарантує надання громадянам медичної допомоги у випадку настання страхового випадку за рахунок нагромаджених фондів.

На думку О. О. Вороніної, медичне страхування – це надання громадянам гарантованого права на отримання необхідної медичної допомоги за рахунок накопичених коштів [1, с.735].

Т. І. Стецюк розглядає медичне страхування як систему економічних відносин між учасниками створення грошових фондів, призначених для забезпечення страхового захисту майнових інтересів громадян, пов'язаних із втратою здоров'я [2, с. 9].

В Україні, як відомо, триває реформа медичної ланки, однією з частин якої є також запровадження страхової медицини. У 2020 році в Україні обіцяє з'явитися державна програма медичних гарантій, яка покриватиме усі рівні медичних послуг, включаючи стаціонарні. З 2020 року має розпочатися активний розвиток страхової медицини. Проте, нині ситуація з медичним страхуванням в Україні виглядає дещо інакше: відповідно до статистики кількість застрахованих осіб складає менше 10% всього населення країни, більшу частку якого складає корпоративне медичне страхування.

Взагалі виділяють два види медичного страхування: обов'язкове та добровільне.

В Україні система обов'язкового страхування перебуває тільки на початку становлення. На початку жовтня 2018 року до Верховної Ради України було внесено проект Закону № 9163 «Про фінансування охорони здоров'я та загальнообов'язкове страхування» [3].

Як вказано в законопроекті, метою загальнообов'язкового медичного страхування є: 1) встановлення гарантій для захисту прав громадян на отримання безоплатної медичної допомоги на засадах соціальної рівності та доступності незалежно від статі, віку, стану здоров'я за рахунок коштів загальнообов'язкового медичного страхування; 2) забезпечення рівних